

Reivindicació de Joan Fuster (1922-1992)

Aquest any es commemoren noranta i vint anys, respectivament, del naixement i mort de Joan Fuster i Ortells. Aquesta qüestió circumstancial, però, resulta del tot marginal al costat de fets tant essencials com els cinquanta anys de la publicació de *Nosaltres els valencians* o *El País Valencià*, obres del savi de Sueca.

Son textos que en cap cas van deixar indiferent i que per a molts van esdevenir un abans i un després determinant. Fuster no es llegia, Fuster es descobria i ens descobria. Era rellegir i repensar el país com no s'havia fet mai en aquell context de misèria moral i intel·lectual. Mig segle després, caldria preguntar-se, que en queda de tot plegat?, que en queda del fusterianisme?.

Per això, s'acaben de publicar el segon i tercer volum de les seves obres completes i el text *Viatge pel meu país*, una recreació actualitzada feta per Joan Garí i Joan Antoni Vicent de la memorable guia *El País Valencià*. No fa gaire s'ha publicat el tretzè volum que recull la correspondència de Fuster, i que posa en valor quina era la veritable realitat i les possibilitats de dinamització i redreçament cultural sota la dictadura franquista. Fuster ja no hi és, però l'obra i el pensament s'escampen amb tossuderia per tot els racons dels països de parla catalana. Fuster era assagista, escriptor, historiador, pensador i prescriptor imprescindible per entendre el país. I tot això, practicant un monumental exercici de sedentarisme, gairebé sense moure's del número 10 del carrer de Sant Josep de la capital de la Ribera Baixa. Casa seva fou un santuari de peregrinació de velles i noves generacions amb ànim d'abandonar interrogants i cercar noves coordenades. El 1993 la Universitat de València creava la Càtedra Joan Fuster per l'estudi i difusió de la seva obra. Potser no seria gens irreverent exportar el model a Catalunya i a les Illes i convertir-la en una Càtedra d'anàlisi i actualitat dels Països Catalans.

Veure el mon amb els ulls de Fuster i entendre'l amb les seves paraules resulta més divertit, alligador i infinitament menys transcendent. La vigència de Fuster és avui indiscutible. No pas a València ! –diran alguns– en aquest constant sainet irritant i espasmòdic. Malgrat la desfilada goyesca que escampa per l'horta valenciana, les claus de lectura i interpretació que va donar Fuster continuen essent del tot vàlides. Tot i ofrenar noves glòries a Espanya, reinventar senyeres i fer tota mena de malabarismes històric-lingüístics, Fuster ja ens va vacunar contra tanta tonteria, va indicar-nos quins eren els punts de trobada, les amenaces de futur i les oportunitats compartides. I el temps –avui més que mai, quina ironia !– li ha donat la raó. Sota les males herbes i el ferum de clavegueram que inunda la política del País Valencià encara es perfila el discurs fusterià. Només cal desbrossar una mica per fer-lo visible. Potser els darrers èxits de la Coalició Compromís i de Mònica Oltra o el nou lideratge de Ximo Puig –alcalde de Morella– al capdavant del Partit Socialista del País Valencià en son els primers símptomes. L'ofensiva contra la llengua catalana ha acabat per indignar molts dels propis destinataris d'aquest discurs trampós i barroer. Provocacions amb un nivell de carrincloneria i provincianisme que han acabat per incomodar tothom. Res comparable, però, com el de negar l' accés a TV3 en un món d'informació i comunicació global, en una pràctica pròpia de les més ràncies dictadures. Davant de les polítiques claudicants d'uns i altres, Fuster és avui un referent inel ludible, com ho foren o ho son encara: Raimon, Andrés Estellés, Sanchis Guarner, Ovidi Montllor, Joan F. Mira, Clara Simó, i tants d'altres. L'Espai Octubre, les Publicacions de la Universitat de València, Edicions Tres i Quatre, el setmanari El Temps ..., son només algunes de les iniciatives que aporten llum a una realitat fosca i extremadament contaminada.

Fuster fou vexat i calumniat públicament, cremat a les falles en forma de ninot i objecte de diversos atemptats terroristes per part de l'extrema dreta i blavera del País Valencià. Per desesperació dels seus opositors, el missatge de Fuster és

més vigent que mai i la seva llavor no ha parat de germinar. Escriptors, músics i intel·lectuals, fan ben actual el seu discurs. Un relat intergeneracional que traspuava amb les músiques de Al Tall o es reproduïx amb les d' Obrint Pas i tants altres actuals. Fuster va llegir amb clarividència el seu present i va intuir exitosament el futur. Va advertir-nos que calia que protegíssim plegats els valors comuns com la llengua i la identitat. Al País Valencià hi ha una dreta i una esquerra desarrelada que ha renunciat als seus referents propers per abraçar el discurs de l'Espanya gran. Ara, molt valencians i valencianes s'adonen de l'engany. Parlar en castellà i mirar cap a Madrid els ha fet més provincians que mai. Com hem dit, tal vegada les coses hagin començat a canviar. Fuster, murri ell, s'ho miraria sorneguer i arrencaria un dels seus millors exabruptes. O, posem pel cas, el millor dels seus aforismes. Al seu Bestiari va deixar escrit: "L'educació del gos consisteix a ensenyar-li qui és el seu amo. Com totes les educacions". Una màxima sovint aplicable a moltes dones i homes dels Països Catalans. La misèria moral i intel·lectual no és exclusiva de les dictadures. Contra tot això, la vivor del pensament de Fuster, atrinxerat entre llibres, amics, whisky i fum de tabac, era un oasi exuberant. I enmig de tant analfabetisme d'ètica i valors, el seu discurs i la seva obra s'aixequen com un torrent d'esperança per neutralitzar l'amargor i la mediocritat dels qui avui oficien i tutel·len l'actualitat del País Valencià. Fuster se'ls tornaria a mirar, desplecaria el més irònic dels somriures, remullaria la gola amb whisky i deixaria anar una lletania àcida i sobreeixida, d'una virtuositat i una intel·ligència obscena i desconeguda pels seus destinataris. Així, doncs, el discurs de Fuster encara hi és present i, per això, ells no hi tenen res a fer. Però ells, encara no ho saben.

Albert Tubau

(Article publicat al Diari de Vilanova el 1 de juny de 2012)